

STRUČNÉ OHLÉDNUTÍ PO STOLETÉ HISTORII PARDUBICKÉHO TENISU

Šárka HLADÍKOVÁ

Pardubice, nazývané mimo jiných přívlastků též městem sportu, se v roce 1996 dočkaly významného sportovního výročí - 100 let od sehrání prvního organizovaného tenisového turnaje v našem městě. O tenis je dnes na celém světě mimořádný zájem, proto nebude jistě od věci přiblížit si aspoň stručně počátky a rozvoj pardubického tenisu.

Původ této hry je třeba hledat už ve starověku. Dosvědčuje nám to řada dochovaných uměleckých vyobrazení.¹⁾ Za kolébku tenisu v Evropě lze s největší pravděpodobností považovat středověkou Francii a Itálii.²⁾ Odtud se tato hra šířila i do dalších zemí. V roce 1874 major britského jezdeckta Walter C. Wingfield přihlásil u londýnského patentového úřadu pravidla míčové hry s novým názvem Lawn Tennis (lawn - trávník).³⁾

Původně byl tenis výhradně hrou šlechty a nejbohatších rodin, které si budovaly dvorce na pozemcích u svých rezidencí. Proto i první tenisový turnaj v Českých zemích byl sehrán v roce 1879 na kurtě v zámecké zahradě hraběte Kinského v Chocni.⁴⁾ Na soukromém tenisovém dvorci barona Arthura Krause za Pasáží, kde dnes stojí budova školského úřadu, se uskutečnil i již výše zmíněný turnaj (31. 7. 1896) „o titul mistra královského a komorního města Pardubic“, kterého se zúčastnilo celkem 9 borců a vítězem se stal poručík baron Viktor de Lago.⁵⁾

Na přelomu století začal zájem o tenis pronikat i do občanských kruhů. Také v Pardubicích vzniklo v této době několik kurtů a počáteční aktivita sportovců soustředěná nejvíce ve Sportovním klubu Pardubice

1) V. Olivová, Odvěké kouzlo sportu, str. 158, 179 - 182, 193 - 196.

2) V. Olivová, Odvěké kouzlo sportu, str. 183 - 191 S. Chvátal - F. Kreuz, Velcí bílí muži, str. 6 - 7.

3) V. Olivová, Odvěké kouzlo sportu, str. 192.

4) V. Olivová, Odvěké kouzlo sportu, str. 193.

5) Z. Bičík, Pardubice od A do Z, str. 68.

vyústila v roce 1919 v ustavení tenisového oddílu právě při SK Pardubice.⁶⁾ Tím však úsilí tenisových nadšenců neskončilo. Ba naopak, jeho členové vyvíjeli značnou sportovní aktivitu v meziklubových utkáních a nakonec v roce 1922 se zasloužili o osamostatnění tenisového odboru a založení vlastního tenisového klubu LAWN TENNIS CERCLU (LTC) v čele s Dr. R. Martinem.⁷⁾ Na počátku své existence členové nového klubu hráli na třech pronajatých kurtech SK Pardubice, ale vzhledem k častým neshodám se stalo zřízení vlastních kurtů otázkou samotné existence klubu.⁸⁾

Po uzavření smlouvy s Muzejním spolkem⁹⁾ o pronájmu pozemků pod zámkem byly v roce 1924 postaveny čtyři umělé dvorce.¹⁰⁾ Jako klubovna sloužila zatím ohřívárna pro kluziště zdejší jednoty Sokol.¹¹⁾ Zpřístupnění hřišť dne 24. května 1924 se událo ve velmi slavnostním rázu. Velká pozornost byla věnována zajištění programu a výběru hostů. Zahájení se zúčastnily osobnosti z oblasti sportu v čele s dlouholetým předsedou České lawn tennisové asociace (ČLTA) Dr. Jaroslavem Justem a bratry Ladislavem a Zdeňkem Žemlovými, několikanásobnými tenisovými mistry Čech (Ladislav Žemla byl velmi úspěšný účastník OH v letech 1906, 1912 a 1920).¹²⁾ Na prezenční listině najdeme i podpisy řady osobností pardubického veřejného a kulturního života jako byli profesor Josef Sakař nebo František K. Rosůlek.¹³⁾ Přestože pro nepřízeň počasí musela být odvolána plánovaná exhibice, lesk slavnosti velmi podržel společenský večer, pro jehož zdárný průběh se angažoval mimo jiných i dámský odbor spolku.¹⁴⁾

I když LTC Pardubice vznikl jako výhradně tenisový klub, již roku 1925 byl při něm ustaven ještě oddíl bruslařský a oddíl table-tennisu.¹⁵⁾ Tendence založit bruslařský oddíl byla nakonec pochopitelná, neboť

6) SOKA Pardubice, fond SK Pardubice, kniha č. 1 - zápis ze VII. výborové schůze z 12. 3. 1919.

7) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 1, evid. č. 22.

8) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 8 - 11, 21, 27, 31, karton č. 1, inv. č. 22.

9) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 74, karton č. 1, inv. č. 25.

10) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 1, kniha č. 3, str. 77, 84.

11) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 72.

12) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 1, Malá encyklopedie tenisu, str. 133, 373.

13) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 1, kniha č. 3, str. 106.

14) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 107.

15) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 212, 225, 236 - 240, 253.

v zimním období se z kurtů stávalo kluziště, a tak mohl být nový sportovní areál využit po celý rok. Prvním předsedou bruslařů byl zvolen „otec pardubického tenisu“ učitel Vilém Weiss.¹⁶⁾ Nezůstalo však pouze při bruslení. Už v roce 1926 mužstvo LTC Pardubice nastoupilo i k prvnímu zápasu v „kanadském hokeji“.¹⁷⁾ Dlužno podotknout, že někteří členové LTC se obávali snížení vážnosti klubu právě pro hraní hokeje.¹⁸⁾

Předsedou table-tenistů, kteří museli ze začátku také čelit absenci prostorů vhodných k pronájmu, se stal Jan Luskele,¹⁹⁾ který se zasloužil o uskutečnění prvního meziklubového turnaje, později nazvaného právě po něm „O Luskelův pohár“.²⁰⁾

V roce 1926 bylo pořádáno na kurtech LTC Pardubice poprvé Mistrovství republiky hráčů do 21 let (u žen do 20 let).²¹⁾ První a druhý ročník proběhl v letech 1924 a 1925 v Brně.²²⁾ Je tedy jistě velkou zásluhou vedoucích osobností tehdejšího LTC, že se jim podařilo natrvalo získat pro Pardubice tento ohromný „podnik“, až do dneška bezesporu největší sportovní akci, která se k pardubickému tenisu váže. LTC Pardubice zde úspěšně reprezentovala jeho členka slečna Jarmila Červenková, vítězka prvních čtyř „Juniorek“ (1924 - 1927).²³⁾ Součástí pardubických mistrovství byla také tradiční soutěž „O Březinův putovní pohár středoškolského studentstva“. První ročník Březinova poháru se hrál již v roce 1925 a byl považován za jakéhosi předchůdce pardubické „Juniorky“.²⁴⁾

Na konci dvacátých a začátku třicátých let dosáhl LAWN TENNIS CERCLE Pardubice vrcholu svého rozkvětu v období mezi válkami. Velký nárůst členské základny spojený se zlepšením finanční situace klubu dovolil stavbu dalších dvorců, z nichž jeden plnil úlohu centrkurtu.²⁵⁾ Například pro rok 1928 se podařilo zajistit exhibici Karla Koželuha, profesionálního mistra světa²⁶⁾ a II. mezinárodní lawn tenisový turnaj pro dospělé hráče,²⁷⁾ jehož součástí bylo i juniorské mistrovství republiky.

16) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 4, str. 18.

17) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 11, inv. č. 91.

18) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 240 - 241.

19) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 4, str. 18.

20) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 2, str. 4 - 5.

21) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 3, inv. č. 45.

22) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 3, inv. č. 43, 44.

23) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 10, inv. č. 88, LTC Pardubice, Kronika juniorských mistrovství 1924 - 1939.

24) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 3, str. 185 - 186.

25) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, kniha č. 4, str. 160.

26) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 8, inv. č. 77.

27) SOKA Pardubice, fond Soudobá dokumentace - Sběrka drobných tisků 1928.

Významným rokem pro pardubickou sportovní veřejnost, ale i pro samotné město, byl rok 1931 a s ním Celostátní výstava tělesné výchovy a sportu, kterou otevřel poslední den v květnu sám T. G. Masaryk.²⁸⁾ LTC Pardubice jako spoluorganizátor při pořádání této ohromné akce na sebe převzal velkou zátěž časovou, ale vybudováním nové klubovny i zátěž finanční. Spolek musel díky tomu po ukončení výstavy čelit velkým finančním závazkům, a tak v době snižujícího se počtu členů a tedy i hráčů na svých kurtech; V tomto období totiž kromě již zmíněného tenisového oddílu Sportovního klubu Pardubice zde působil ještě tenisový oddíl Atleticko-fotbalového klubu Pardubice, který otevřel svůj nový sportovní areál vybavený i tenisovými kurty roku 1932 „Pod vinicí“²⁹⁾ a Důstojnický tenisový klub s dvorcí na levém břehu Chrudimky.³⁰⁾

V průběhu třicátých let probíhaly v Pardubicích turnaje o mistrovství Východočeské župy Československé tenisové asociace. V jejich pořádání se kluby v rámci župy střídaly. Dále se podařilo uspořádat také několik mezinárodních turnajů v kategorii dospělých, ale na nejvyšším místě stálo již tradiční juniorské mistrovství.³¹⁾ Při LTC Pardubice vznikl ještě v roce 1932 kuželkářský oddíl.³²⁾ Na postavení kuželníka členové LTC pomýšleli již několik let, ale jeho realizace byla stále odkládána. Tehdy se podařilo kuželník vybudovat během několika dní nadšenou prací nemnoha jednotlivců tak, jak to bylo v počátcích klubu běžné.

Během války muselo dojít k silné redukci treninků a obvyklých mezi-klubových soutěží. Důvodem však nebyl nezáměr hráčů ani přímo válečné události, i když nacistická perzekuce se samozřejmě nevyhnula ani této sportovní oblasti, nýbrž chronický nedostatek míčků. Bylo zakázáno dovážet zboží ze zahraničí a v „Protektorátě“ nesměly být vyráběny gumové výrobky. Přesto i v tak těžké době byl schopen LTC Pardubice organizovat juniorská mistrovství republiky. Pro tuto příležitost byly šetřeny nové míčky z předválečných zásob a pro tréninkové účely spolek skupoval použité míčky prostřednictvím tenisové asociace. Obehrané míčky se potom po domácku různě vylepšovaly.³³⁾

Po válce pardubická „Juniorka“ opět prokázala svoji životaschopnost, i když od roku 1949 jí byl na nějaký čas aspoň změněn název na Závod

28) SOKA Pardubice, Výstava tělesné výchovy a sportu 1931, str.12.

29) Z. Bičík, Pardubice od A do Z, str. 68.

30) Z. Bičík, Pardubice od A do Z, str. 68.

31) SOKA Pardubice, fond Soudobá dokumentace - Sbíрка drobných tisků 1932 - 1938.

32) SOKA Pardubice, fond LTC Pardubice, karton č. 11, inv. č. 90.

33) LTC Pardubice, Kronika juniorských mistrovství 1924 - 1939, 1940 - 1956.

dorostu České obce sokolské³⁴⁾. Zastoupení pardubických tenisových klubů se po roce 1945 výrazněji nezměnilo. Svou činnost ukončil pouze Klub důstojníků.³⁵⁾

LTC Pardubice potom přes čtyřicet let působil v rámci sportovních organizací Sokol a TJ Dynamo Pardubice.³⁶⁾ Zde se členové tenisového odboru soustředili od roku 1968 na výchovu tenisového dorostu, neboť odbor získal statut tréninkového střediska mládeže³⁷⁾. Velmi důležité pro úspěšnou výchovu tenisové mládeže bylo dokončení I. etapy výstavby nové kryté haly na konci roku 1982.³⁸⁾ V roce 1984 postihl klubovnu spolku, postavenou v roce 1931, ničivý požár.³⁹⁾ Za své vzaly všechny písemnosti zde uložené, kromě tří kronik juniorských mistrovství. Pro potřeby „Juniorky“ 1985 byla provizorně a narychlo postavena nová klubovna z 26 buněk⁴⁰⁾, ale již v roce 1988 byla dobudována kompletně i se sociálním zázemím ve sportovním areálu pod zámkem tenisová hala.⁴¹⁾ V devadesátých letech mohl tak tenisový klub LTC Pardubice navázat na svou slavnou historii.⁴²⁾

Atleticko-fotbalový klub byl roku 1948 včleněn do závodního klubu Tesly Pardubice. Dodnes vlastní sportovní areál „Pod vinicí“ s devíti antukovými kurty. Je nositelem tradice několika sportovních soutěží klubového, meziklubového či okresního rázu, například „O pohár Jaromíra Kudrnáče“, „O pohár Jaroslava Řepky“ či „O pohár TJ TESLA“. I klubovnu tohoto spolku postihl v roce 1991 požár, škoda však nebyla tak značná jako při požáru klubovny LTC.⁴³⁾

Třetím nejsilnějším klubem v rámci pardubického tenisu zůstal oddíl bývalého Sportovního klubu Pardubice. Po svém osamostatnění několi-

34) SOKA Pardubice, fond Soudobá dokumentace - Sbíрка drobných tisků 1949, LTC Pardubice, Kronika juniorských mistrovství 1940 - 1956.

35) Z. Bičík, Pardubice od A do Z, str. 68.

36) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 4.

37) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 91.

38) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 190, 195.

39) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 198.

40) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 209.

41) O. Balatka, Sokol Pardubice v období sjednocení tělesné výchovy 1948 - 1990, str. 210, 231, 239 42) O. Balatka, Sokol Pardubice I, historie let 1991 - 1995, str. 4.

43) Pamětní kniha tenisového oddílu ZK Tesla Pardubice.

krát změnil název - tenisový oddíl TMS Pardubice nemo a TJ Tatran. Nyní je znám jako TK Pernštýn Pardubice. Jeho sportovní areál se nachází na levém břehu Labe za zimním stadionem. Klub pořádá druhou největší soutěž v Pardubicích „Turnaj kraje Pernštýnů“.⁴⁴⁾ Z materiálů, ze kterých bylo čerpáno pro toto pojednání, nejpříjemněji dýchá atmosféra první třetiny našeho století. Založení každého nového sportovního klubu se stalo důležitou událostí nejen pro sportovní nadšence, ale mělo i velký přínos pro společenský a kulturní život ve městě. Spontánní nadšení a radost z každé připravované akce převažovaly a byly motorem bez ohledu na politickou příslušnost, členství v tělovýchovné jednotě nebo v jiných organizacích. Ani dnes nemají pardubické tenisové kluby nouzi o své členy, bohužel, poklesl zájem veřejnosti o jejich sportovní podniky. Je to pochopitelné, neboť díky satelitní přenosové technice může téměř každý z nás vidět světový tenis v pohodlí svého obydlí, avšak na škodu věci, protože sebelépe připravený turnaj velmi ztrácí, chybí-li vřelá divácká kulisa.

Kurzgefaßter Rückblick nach der hundertjährigen Geschichte des Pardubitzer Tennis (Zusammenfassung)

Pardubice oft auch Stadt des Sportes genannt erlebten im Jahre 1996 ein bedeutendes sportliches Jubiläum. Es verflossen hundert Jahre seit dem ersten organisierten Tennisturnier in dieser Stadt. Am Turnier auf dem privaten Tennisplatz des Barons Arthur Kraus nahmen am 31. Juli 1896 neun Spieler teil. Interesse für Tennis führte dann zum Gründung eines Tennisklubs in Pardubice im Jahre 1922. Im Jahre 1926 fand auf den Tennisplätzen LTC aPardubice zum erstenmal die Meisterschaft der Republik der Spieler bis 21 Jahre statt. Die Juniorenmeisterschaft bleib in Pardubice bis heute. Nur in den Jahren 1924 und 1925 fand sie in Brno statt. Ein bedeutendes Jahr für Pardubice und seine sportliche Öffentlichkeit war das Jahr 1931. In diesem Jahr fand hier die Ganzstaatliche Ausstellung für Erziehung und Sport statt, die am 31. Mai selbst der Präsident der Republik T. G. Masaryk eröffnete.

Nicht einmal die Kriegereignisse in den Jahren 1939 - 1945 verhinderten das Tun der Juniorenmeisterschaft. Der Tennisklub LTC hat zahlreiche Reorganisationen durchgemacht und hat sich seit dem Jahre 1968 auf die Erziehung des Tennisschwaches konzentriert. Ein wichtiges Ereignis war die Eröffnung des Hallentennisplatzes am Ende des Jahres 1982. Im Jahre 1984 haben den Klubraum des Tennisabteiles ein vernichtendes Feuer und ein großer Verlust befallen, denn alle hier aufbewahrten Schriftstücke, bis auf drei Chroniken der Juniorenmeisterschaften sind verbrannt. Der Tennisklub LTC Pardubice hat an seine Tradition von neuen in den neunziger Jahren im Areal unter dem Pardubitzer Schloß angeknüpft.

44) SOKA Pardubice, fond Soudobá dokumentace - Sbíрка drobných tisků 1957.